

"Ahiretin izlerini ve tereşşuhatını bildiren hadsiz keşfiyatlarına ve müşahedelerine ve ilmelyakîn ve aynelyakîn derecesinde bulunan itikadlarına ve imanlarına binaen saadet-i ebediyeyi insanlara müjdeliyorlar." Hakkalyakin mertebesi nazara verilmemiş?

Bazıları **ilmelyakîni** zayıf veya taklidi bir iman, **aynelyakîni** ondan daha ileri, **hakkalyakîni** ise en ileri iman olarak değerlendirirler. Halbuki, söz konusu her üç merteye için de "**yakîn**" kelimesi kullanılıyor. **Yakîn**, "**şüphesiz, tereddütsüz, kati ve tahkiki iman**" demektir. O halde, her üç mertebede bulunan zâtların imanları da tahkikî imandır ve bu ifadeler tahkikî imanın mertebeleri şeklinde anlaşılmalıdır.

İlmelyakîn, bir şeyi iki kere iki dört eder gibi kesin bilmek; **aynelyakîn**, o hakikati "**gördüğümüz bir şeyi bildiğimiz gibi**" kesinlikle bilmek, **hakkalyakîn** ise yine o şeyi "**bizzât yaşadığımız bir hali bilmek**" derecesinde kesin bilmektir.

Her üç bilmedeki deliller arasında derece farkı vardır. Şu var ki, "**yaşadığımız bir hali bilir gibi bilmek**" başka, bizzât yaşamak daha başkadır. Meleklerle imanda hakkalyakîne bu ikinci manada ulaşmamız için melek olmamız gerekir.

Bu gibi yanlış anlamalara meydan vermemek için âlimlerimiz "**yakîn**" kelimesini "**delilin kuvvet derecesi**" olarak yorumlamışlardır.

Bu üç mertebenin de yine sayılamayacak kadar çok dereceleri vardır. Soruda geçen, "**ehl-i keşfiyatın ilmelyakîn ve aynelyakîn derecesinde bulunan itikatları**" ifadesinden de anlaşılacağı gibi, keşif ehli büyük zâtlar arasında da yine merteye farkı vardır; bir kısmı ilmelyakîn, diğerleri aynelyakîn derecesinde olabiliyorlar.

Sorunun geçtiği cümlenin bir alt paragrafında "**ahirete imanın, enbiya için hakkalyakin derecesinde, asfiyalar için aynelyakîn, evliyalar için ise ilmelyakîn derecesinde olduğu**" ifade edilmiştir.

Bu üç seçkin gurup arasındaki derece farkları böylece ifade edilmekle birlikte, bu ifadeden "peygamberler dışında hiç kimsenin hakkalyakîn imana sahip olamayacakları" gibi bir mana çıkarmak da yanlış olur. Nitekim, bütün sahabelerin imanları hakkalyakîn derecesindedir. Bununla beraber onlar arasında da yine farklı dereceler vardır.

Şunu da ifade edelim ki, iman ve marifet için söz konusu olan bu farklı dereceler, **takva, salih amel** ve **güzel ahlâk** için de geçerlidir. Onlar arasında da nice farklı mertebeler bulunmaktadır.

Not:

*Daha geniş bilgi için “ Risale-i Nur'dan KELİMELER CÜMLELER 1 ” kitabındaki “**Yakin**” yazısına bakılabilir.*